

ยิมชอว์นา : แนวทางส่งเสริมการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่
กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำนาบ้านป่าไหม้ ตำบลท่าจี้
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช*

YIMCHOWNA: GUIDELINES TO PROMOTE RICEBERRY PRODUCTION,
A CASE STUDY OF BAN PA MAI FARMING COMMUNITY ENTERPRISE GROUP,
THA NGIO SUB-DISTRICT, MUEANG DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

กนกวรรณ รัตนพล¹, จิตติมา ดำรงวัฒนะ¹, อุดมศักดิ์ เตโชชัย¹, เตโช แชน้ำแก้ว¹, พระมหา จรูญศักดิ์ ชูวงศ์²,
พระครูปลัด สารโจน์ แซ่อู², เจียร ชูหนู², ปุญญาดา จงละเอียต², อนุชิต พรบพาล^{2*}, เสรี ปานพน², จรรย์ ศรีสุข³, เนติลักษณ์ สุทธิรักษ์³
Kanokwan Rattanapol¹, Jittima Damrongwattana¹, Udomsak Dechochai¹, Daycho Khaenamkhaew¹, Phramaha Charoonsak Chooyong²,
Phrakrupalad Sarote Saeou², Chian Chunu², Punyada Chongla-ia², Anuchid Prabpar^{2*}, Seree Phanton², Jaran Sresuk³, Netilux Sutthirak³

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช¹

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand²

นักวิชาการอิสระ³

Independent Academic, Thailand³

*Corresponding author E-mail: anuchid.prab@mcs.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนา 2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนา 3) เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนาบ้านป่าไหม้ ตำบลท่าจี้ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม โดยเลือกแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนาบ้านป่าไหม้ จำนวน 18 คน ผู้สนับสนุน และส่งเสริมการทำนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มทำนาบ้านป่าไหม้ จำนวน 4 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและสรุปภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) การผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนาบ้านป่าไหม้ ประกอบด้วย 1.1) การเตรียมดินสำหรับปลูกข้าว 1.2) การเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าว 1.3) การปลูกข้าว แบ่งเป็น 2 แบบ 1.4) การดูแลรักษา ต้องคอยบำรุงต้นข้าวด้วยปุ๋ยตามช่วงอายุของการเติบโต 1.5) การเก็บเกี่ยว นับจากวันที่ปลูกประมาณ 120 - 130 วัน การเก็บเกี่ยวแบ่งเป็น 2 แบบ คือ แบบใช้แรงงานคน และเครื่องจักร 2) สภาพปัญหาการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนาบ้านป่าไหม้ ประกอบด้วย 2.1) ปัญหาด้านเงินทุน 2.2) ปัญหาสิ่งแวดล้อม น้ำท่วมในช่วงหน้าฝน เนื่องจากเป็นที่รับน้ำ 2.3) ปัญหาด้านการตลาด กลุ่มผู้บริโภคเป็นเพียงกลุ่มเล็ก ๆ ทำให้ไม่สามารถขยายตลาดได้มากนัก 3) แนวทางส่งเสริมการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนาบ้านป่าไหม้ ประกอบด้วย 3.1) การส่งเสริมเครือข่ายองค์กรชุมชน 3.2) ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3.3) การส่งเสริมด้านการตลาด

คำสำคัญ: แนวทางส่งเสริม, การผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่, กลุ่มวิสาหกิจชุมชน, เครือข่ายองค์กรชุมชน

Abstract

The objectives of this research aimed to 1) Study the Riceberry production of Ban Pa Mai Farming Community Enterprise Group; 2) Study the problems of Rice berry production of Ban Pa Mai Farming Community Enterprise Group; 3) Study the guidelines to promote Riceberry production of Ban Pa Mai Farming Community Enterprise Group of Tha Ngio Sub-district, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province. This research had used qualitative research method. The research tools were in-depth interviews and group discussions. The sample was from purposive sampling. Key informants consisted of the members of Ban Pa Mai Farming Community Enterprise Group with a total of 18 persons, and the supporters and promoters of Ban Pa Mai Farming Community Enterprise Group with a total of four persons. The data was analyzed using content analysis and summarization. The research found that 1) Riceberry production of Ban Pa Mai Farming Community Enterprise Group consisted of 1.1) Soil preparation for rice planting; 1.2) Rice seed preparation; 1.3) Rice planting was divided into two types; 1.4) Maintenance, the rice plants must have been nourished with fertilizer according to the growing age; 1.5) Harvesting from the date of planting about 120 - 130 days, the harvest was divided into two types: manual labor and machinery. 2. The Problems of Rice berry production of Ban Pa Mai Farming Community Enterprise Group consisted of 2.1) Funding problems; 2.2) Environmental problems from flooding during the rainy season because the area was a basin; 2.3) Marketing problems, the consumer group was only a small group, making it unable to expand the market much. 3. Guidelines to promote Riceberry production of Ban Pa Mai Farming Community Enterprise Group consisted of 3.1) Promoting the network of community organizations; 3.2) Promoting learning exchange activities; 3.3) Promoting the aspect of marketing.

Keyword: Promotion Guidelines, Riceberry Production, Community Enterprise Groups, Community Organization Networks

บทนำ

วิสาหกิจชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศไทย โดยเป็นกลไกในการสร้างงาน สร้างรายได้ และกระจายความมั่งคั่งสู่ชุมชนท้องถิ่น วิสาหกิจชุมชนสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะในด้านการขจัดความยากจน การส่งเสริมการจ้างงาน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ วิสาหกิจชุมชนยังเป็นช่องทางในการนำเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนและตลาด โดยการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับนวัตกรรมสมัยใหม่ ทำให้วิสาหกิจชุมชนมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยอย่างยั่งยืน (ราชกิจจานุเบกษา, 2565)

ข้าวไรซ์เบอร์รี่ เป็นพันธุ์ข้าวที่ได้จากการผสมข้ามพันธุ์ระหว่างข้าวเจ้าหอมนิลกับข้าวขาวดอกมะลิ 105 ลักษณะเป็นสีม่วงแดงแบบลูกเบอร์รี่ที่สุกแล้ว รูปร่างเมล็ดเรียวยาว เมื่อบริโภคเป็นข้าวเจ้าจะมีลักษณะเป็นสีม่วงเข้ม มีความนุ่มนวลแต่ยืดหยุ่น รสชาติอมหวาน มีกลิ่นหอมที่เป็นเอกลักษณ์ ข้าวไรซ์เบอร์รี่เป็นพันธุ์ข้าวกล้องที่มีคุณประโยชน์มากที่สุด โดยเป็นพันธุ์ข้าวกล้องล่าสุดที่ถูกพัฒนาสายพันธุ์ของคณะวิจัยพันธุ์ข้าว จนเป็นที่ยอมรับจากทั่วโลก โดยมีคุณค่าทางอาหารมากมาย ทั้งช่วยในเรื่องของการลดน้ำหนัก เบาหวาน และต้านอนุมูลอิสระ สำหรับในเรื่องของรสชาติ ข้าวไรซ์เบอร์รี่ เป็นข้าวที่มีสีม่วง คล้ายกับสีของข้าวเหนียวดำ แต่จะร่วนกว่า มีความหอม

อร่อย คล้ายข้าวขาว รับประทานง่ายกว่าข้าวกล้องทั่วไป ข้าวเปลือกไรซ์เบอร์รี่ 1 ตัน สามารถสีได้ข้าวสารประมาณ 600 - 700 กิโลกรัมขายได้กิโลกรัมละ 60 - 100 บาท แล้วแต่การบรรจุ และตราสินค้า จึงถือว่าเป็นข้าวที่มีราคาสูง และมีอนาคตอีกไกล (อุบลรัตน์ ชมเสียง, 2560)

จากปัญหาราคาข้าวตกต่ำจนทำให้เกิดโครงการรับจำนำข้าว จากรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือชาวนา จึงเกิดผลทำให้ชาวนาไทยหันไปปลูกข้าวเบา หรือข้าวอายุสั้นเพื่อเร่งผลผลิตให้ทันเพียงพอดำเนินการรับจำนำ ทำให้ไม่มีการพัฒนา และอนุรักษ์พันธุ์ข้าวดั้งเดิมที่มีคุณภาพ และยังมีการใช้ปุ๋ย และสารเคมีเพื่อกำจัดศัตรูพืช ที่เกินความจำเป็นเพราะต้องการให้ได้ผลผลิตให้มากที่สุด ดังนั้นข้าวพันธุ์ไรซ์เบอร์รี่ จึงอาจเป็นคำตอบให้กับชาวนาไทยได้ทั้งเรื่องอายุการเก็บเกี่ยวสั้น ราคาผลผลิตสูง ความทนทานต่อโรค และสามารถช่วยให้ชาวนามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อันเนื่องมาจากการสัมผัสสารเคมีอันตรายต่าง ๆ ที่น้อยลง

บริษัท อินทัช โฮลดิ้งส์ จำกัด (มหาชน) หรือ อินทัช ต่อยอดโครงการ “ปลูกข้าวเพื่อสุขภาพโดยอินทัช” โดยสนับสนุนชาวนาชุมชนบ้านป่าใหม่ ตำบลท่าจั่ว อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยกระบวนการปลูกโดยไม่ใช้สารเคมีทุกขั้นตอน เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตข้าว นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชาวนาไทยอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็งเพื่อความกินดี อยู่ดี ภายใต้ชื่อ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนากันน้ำป่าใหม่ ผลิตภัณฑ์ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวสังหยด และแปรรูปเป็นก๋วยเตี๋ยวข้าวสังหยด ใช้ตราสินค้า “ชาวนายิ้ม” แต่เนื่องจากการปลูกข้าวของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนากันน้ำป่าใหม่ เป็นการปลูกข้าวแบบไม่ใช้สารเคมีปัญหาที่ทางกลุ่มประสบได้แก่ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เป็นปัญหาเกี่ยวกับสภาพดินฟ้าอากาศที่ชาวนาต้องประสบอยู่ตลอด เช่น ปัญหาหน้าดินเสีย ภัยแล้ง น้ำท่วม เป็นต้น นอกจากนี้ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการลงทุน และปัญหาด้านการตลาด (เอนก พนาภิชน, 2560)

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่อง ยิ้มชาวนา : แนวทางส่งเสริมการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำนากันน้ำป่าใหม่ ตำบลท่าจั่ว อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยศึกษากระบวนการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ สภาพปัญหาของการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ รวมถึงแนวทางในการส่งเสริมการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนากันน้ำป่าใหม่ ตำบลท่าจั่ว อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้เป็นความรู้ และแนวทางในการพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนากันน้ำป่าใหม่ ตำบลท่าจั่ว อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนากันน้ำป่าใหม่ ตำบลท่าจั่ว อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อค้นหาแนวทางส่งเสริมการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำนากันน้ำป่าใหม่ ตำบลท่าจั่ว อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษางานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม โดยเลือกแบบเจาะจง

2. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนากันน้ำป่าใหม่ ตำบลท่าจั่ว อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 18 คน โดยเลือกจากสมาชิกที่มีประสบการณ์ในการทำนามากกว่า 15 ปี

จำนวน 6 คน ได้แก่ 1) นายสมพร ทรัพย์าสาร 2) นางเกสร ทรัพย์าสาร 3) นางประจัน เจียรมาศ 4) นางชไมพร ชื่นใจ 5) นางวรรณภา ชลสาคร และ 6) นางจิราภรณ์ วาระเพียง

2.2 ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ ผู้สนับสนุน และส่งเสริมการทำนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มทำนาคบ้านป่าใหม่ ตำบลท่าจั่ว อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 4 คน ได้แก่ 1) นายสมจิตร พูลพิพัฒน์ (นายกเทศมนตรีตำบลท่าจั่ว) 2) นายสุริยา ทรัพย์าสาร (ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 1) 3) นายจิรวัฒน์ ไกรนกุล (นักพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลท่าจั่ว) 4) นายสุชาติ ทองมาก (นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ อำเภอลำดวน)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือบันทึกภาพ เป็นการใช้อุปกรณ์ถ่ายภาพเป็นหลักฐานการวิจัย เพราะขณะสัมภาษณ์ต้องใช้กล้องถ่ายภาพในการเก็บภาพเพื่อมาใช้ในการวิจัย

3.2 สังเกต เป็นแบบที่ใช้ในการสังเกตในขณะที่สัมภาษณ์ ว่าตอบตรงประเด็น และข้อเท็จจริงที่เป็นการสังเกตกำหนดแนวทาง โดยการใช้สายตา

3.3 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบที่ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามไว้เพื่อต้องการเก็บบันทึกข้อมูลในการวิจัยพร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลได้มากที่สุด และตรงประเด็นมากที่สุด

3.4 เครื่องบันทึกเสียงเป็นการบันทึกเสียงตอนสัมภาษณ์เนื่องจากบางครั้งการบันทึกที่กระหว่างการสัมภาษณ์ไม่ทันก็ยังมีเครื่องบันทึกเสียงเป็นเครื่องสำรองข้อมูลได้

ทั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย IOC จึงมีนัยสำคัญทางค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามหรือ ค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 สำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อน หลังจากนั้นจึงไปเป็นการสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบสัมภาษณ์การกรอกตอบ ซึ่งประกอบด้วย ชื่อ - นามสกุล อายุ การศึกษา ที่อยู่ และวันที่สัมภาษณ์

4.2 สร้างความสัมพันธ์ และแนะนำตัว เพื่อนำสู่การปรับตัวเบื้องต้นพร้อมทั้งสอบถามข้อมูล การผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ ปัญหาการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ และแนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่

4.3 ติดต่อสื่อสารโดยผ่านทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนาคบ้านป่าใหม่ โดยการนัดวันเวลาสถานที่ จากนั้นผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล และรายละเอียดแต่ละประเด็น โดยการพบปะพูดคุยกับกลุ่มเป้าหมายพร้อมถ่ายภาพที่

4.4 รวบรวม วิเคราะห์ และสรุปผล หากปรากฏว่าขาดรายละเอียดข้อมูลส่วนใด ก็ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์โดยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาข้อเท็จจริงกับข้อมูลที่ได้รวบรวมมา โดยนำข้อมูลที่เป็นความจริงนั้น เพื่อนำไปทำรายงานสารนิพนธ์ เพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล

ผลการวิจัย

สถานการณ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนาคบ้านป่าใหม่ ตำบลท่าจั่ว อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. การเตรียมดินสำหรับปลูกข้าว เราต้องไถนาก่อน ซึ่งการเตรียมก่อนการทํานานั้นจะมีอยู่ 3 ขั้นตอน คือ การไถตะ ไถแปร และคราด การไถตะ เป็นการเพื่อพลิกดินให้ดินชั้นล่างได้ขึ้นมาสัมผัสผิวดิน และเป็นการ

ทำลายวัชพืช ต่อซังข้าว ซึ่งการไถจะเริ่มไถในช่วงต้นฤดูฝนเมื่อไถะเรียบร้อยแล้ว จึงตากดินไว้ประมาณ 2 สัปดาห์เพื่อเป็นการทำลายวัชพืช และโรคพืชต่าง ๆ ให้ตายไป หลังจากนั้นจึงทำการไถแปร ซึ่งเป็นการย่อยดินให้มีขนาดเล็กลง จากนั้นจึงทำการไถคราดเพื่อกำจัดวัชพืชออกจากนา ย่อยก้อนดินให้เล็กลง จึงเป็นเทือก หรือที่เรียกว่า การไถเทือก เป็นการปรับพื้นที่ให้ระดับเดียวกัน เพื่อสะดวกในการควบคุมระดับน้ำ ทำให้ข้าวสามารถเจริญเติบโตได้เต็มที่ และทนทานต่อโรค

2. การเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าว พบว่า เป็นเมล็ดพันธุ์ทางกลุ่มจะเหลือเก็บไว้สำหรับทำพันธุ์โดยเฉพาะจากการทำนาในปีก่อนหน้า โดยเลือกเอาเฉพาะเมล็ดที่มีความสมบูรณ์ เมล็ดไม่ลีบ โดยเมื่อเตรียมไถนาไว้เรียบร้อยแล้ว จึงแช่เมล็ดพันธุ์ข้าว โดยจะแช่น้ำไว้หนึ่งคืนให้เมล็ดข้าวงอก นำข้าวเปลือกที่เป็นพันธุ์เตรียมไว้ แช่น้ำไว้หนึ่งคืน โดยสังเกตดู เมล็ดที่รับจะลีบ จะลอยน้ำ ให้ตักทิ้งไปเมื่อเมล็ดข้าวงอกรากออกเป็นสีขาว ๆ ก็นำไปหว่านในนาต่อไป

3. การปลูกข้าว พบว่า แบ่งเป็น 2 แบบ คือ แบบนาหว่าน และนาดำ นาหว่านก็จะใช้ข้าวที่แช่น้ำแล้ว รากงอกนำไปหว่านลงไปนาที่ไถ และทำเทือกไว้แล้ว ส่วนแบบนาดำ คือ นำต้นกล้าข้าวที่หว่านไว้แล้วนั้น ถอนขึ้นแล้วนำไปดำลงในนาอีกครั้ง ให้เป็นแถว แต่จะทำนาหว่านเป็นหลัก เพราะการทำนาดำนั้นต้องใช้แรงงานมาก เนื่องจากต้องปักดำต้นกล้าที่ละต้น ให้เป็นแถว เป็นแนว ต้องใช้เวลามากกว่าการทำนาดำ ส่วนนาหว่านจะแช่ข้าวให้รากงอกแล้วหว่านไปเลย แล้วค่อยมาดูแล ซ่อมแซมเอา ตรงไหนที่แน่นเกินไปก็ถอนออก ไปแซมตรงที่ข้าวห่าง

4. การดูแลรักษา พบว่า ต้องคอยบำรุงต้นข้าวด้วยปุ๋ยตามช่วงอายุของการเติบโต คอยดูแลน้ำไม่ขาดไม่ให้เกิน คอยดูแล และกำจัดแมลงศัตรูข้าว หมั่นดูแลวัชพืชไม่ให้ขึ้นมารบกวนการเติบโตของต้นข้าว คอยดูแลซ่อมแซมต้นข้าวในส่วนที่ห่างจนเกินไป หรือในส่วนที่แน่นจนเกินไป ถอนออกเพื่อนำมาซ่อมในส่วนที่ต้นข้าวห่างกันมาก

5. การเก็บเกี่ยว พบว่า เมื่อถึงกำหนดเก็บเกี่ยว ข้าวจะออกรวงเต็มเมล็ด ถ้าเป็นข้าวทั่วไปจะสังเกตรวงข้าวจะเป็นสีเหลืองทอง แต่สำหรับข้าวไรซ์เบอร์รี่จะนับจากวันที่ปลูกประมาณ 120 - 130 วัน การเก็บเกี่ยวข้าวของกลุ่มจะแบ่งเป็น 2 แบบ คือ แบบใช้แรงงานคน และเครื่องจักร การใช้แรงงานคนเก็บข้าวที่ลอร่วงด้วยกระแล้วจึงมัดเป็นรวง และการใช้รถเกี่ยวข้าว เพื่อให้ทันต่อการเก็บเกี่ยวหากว่าฝนตก จะทำให้ข้าวเสียหายได้ จึงต้องใช้รถเกี่ยวข้าว

6. การแปรรูป พบว่า ข้าวไรซ์เบอร์รี่ที่เก็บเกี่ยวมาแล้ว จะนำมาตากให้แห้งแล้วจึงนำไปสีด้วยเครื่องสีข้าวขนาดเล็ก หรือใช้ครกสีข้าว เมื่อได้ข้าวมาแล้วจึงนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น กาแฟผสมข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวไรซ์เบอร์รี่บรรจุถุง และข้าวเกรียบไรซ์เบอร์รี่ ภายใต้ตราสินค้า “ชาวนายิ้ม” ซึ่งการแปรรูป เป็นผลิตภัณฑ์เหล่านี้ได้รับการสนับสนุนจากบริษัท อินทัช โฮลดิ้งส์ จำกัด

7. ด้านการจำหน่าย จะมีการจัดจำหน่ายภายในชุมชน และศูนย์เรียนรู้เพื่อการแสดงความรู้ความสามารถของคนในชุมชน มีการสาธิตกระบวนการทำข้าวไรซ์เบอร์รี่ให้กับนักท่องเที่ยวตามบูธสินค้าต่าง ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจให้กลุ่มคนหันมาสนใจในตัวผลิตภัณฑ์ และยกระดับได้ด้วย ข้าวไรซ์เบอร์รี่ที่ผลิตได้ เกษตรกรจะเก็บไว้บริโภคเองในครัวเรือน ส่วนที่เหลือจะขายให้กับพ่อค้าคนกลาง โดยขายให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ขายโรงสีข้าว และพ่อค้าคนกลางรับซื้อในชุมชน

ภาพที่ 1 แสดงการไถนา

ภาพที่ 2 แสดงการแช่ข้าว

ภาพที่ 3 แสดงการหว่านข้าว

ภาพที่ 4 แสดงการดำนา

ภาพที่ 5 แสดงข้าวออกรวง

ภาพที่ 6 แสดงการเก็บข้าว

ภาพที่ 7 แสดงข้าวไรซ์เบอร์รี่บรรจุถุง

ภาพที่ 8 แสดงข้าวเกรียบไรซ์เบอร์รี่

ภาพที่ 9 แสดงผลิตภัณฑ์ที่ทำจำหน่าย

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนاب้านป่าไผ่ ตำบลท่าจั่ว อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. **ปัญหาด้านเงินทุน** พบว่า ทางกลุ่มมีปัญหาด้านเงินทุนบ้าง เนื่องจากการทำนาในแต่ละฤดูกาลจะต้องมีค่าใช้จ่ายในการไถนา ค่าปุ๋ยอินทรีย์ ค่าจ้างในการเก็บเกี่ยว ซึ่งเงินทุนที่ได้จากการขายข้าวในปีก่อนนั้นจะนำมาลงทุนในปีถัดไป แต่บางปีจะมีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ฝนตกมากเกินไป หรือแล้งเกินไปทำให้ข้าวเสียหาย จึงไม่มีเงินในการลงทุนในปีถัดมา

2. **ปัญหาสิ่งแวดล้อม** พบว่า ในการทำนาประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดจากดินฟ้าอากาศ ทำให้เกิดน้ำท่วมหนักในช่วงหน้าฝน เนื่องจากพื้นที่นี้เป็นที่รับน้ำ ซึ่งน้ำจะไหลมารวมกันตรงนี้ สะสมจนท่วม และกว่าที่น้ำจะลด ก็จะทำให้ข้าวเสียหายได้ นอกจากนี้มีปัญหากล้วยแล้ง สำหรับการทำนาของที่นี่ มีบ้าง แต่ก็ไม่มากนัก เนื่องจากมีแหล่งน้ำเพียงพอ

3. **ปัญหาด้านการตลาด** พบว่า เนื่องจากทางกลุ่มจะผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่แบบบรรจุถุงขาย ซึ่งส่วนใหญ่จะขายตามแหล่งท่องเที่ยว ร้านขายของที่ระลึก กลุ่มผู้บริโภคข้าวไรซ์เบอร์รี่ เป็นกลุ่มเฉพาะอาจเป็นเพียงกลุ่มเล็ก ๆ ทำให้ไม่สามารถขายตลาดได้มากนัก และจากการระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้ทางศูนย์การเรียนรู้ และร้านค้าที่เปิดบริการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมต้องปิดลง ทำให้ขายผลิตภัณฑ์ข้าวไรซ์เบอร์รี่ และผลิตภัณฑ์ได้น้อยลง ทางกลุ่มยังไม่มีส่งเสริมสื่อออนไลน์ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวทำให้เกิดข้อเสียเปรียบ มีการแข่งขันสูงด้านการค้าขายสมาชิกในกลุ่มยังเข้าไม่ถึงการขายทางออนไลน์ และไม่มีเพจ หรือช่องทางการขายทางอื่นนอกจากขายที่ชุมชน หรือตามงานจัดบูธต่าง ๆ และผลผลิตมากล้นตลาด

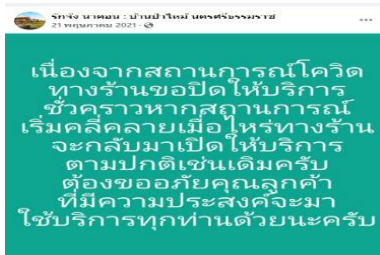
ภาพที่ 10 การจ้างรถเกี่ยวข้าว

ภาพที่ 11 น้ำท่วมพื้นที่

ภาพที่ 12 ปัญหาน้ำท่วมทุ่งนา

ภาพที่ 13 การปิดให้บริการเนื่องจากสถานการณ์โควิด 19

ภาพที่ 14 ความเสื่อมโทรมจากการปิดให้บริการเนื่องจากสถานการณ์โควิด 19

ภาพที่ 15 สภาพหลังการปิดให้บริการ

แนวทางส่งเสริมการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำนุบ้านป่าใหม่ ตำบลท่าจั่ว อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. การส่งเสริมเครือข่ายองค์กรชุมชน พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำนุบ้านป่าใหม่เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้วยของชุมชนด้วย จึงควรมีเครือข่ายที่มีกิจกรรมในลักษณะเดียวกัน เพื่อที่จะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกัน มีการประสานงานหน่วยงานอื่น ๆ หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นที่มีการดำเนินกิจกรรมในลักษณะเดียวกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของแต่ละกลุ่มเพื่อความสำเร็จของเครือข่ายร่วมกันต้องมีการจัดตั้งเป็นเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างเครือข่าย และเป็นศูนย์กลางให้กับชุมชนในการเป็นแหล่งเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ จัดกิจกรรมต่าง ๆ

2. ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการไปศึกษาดูงานจากองค์กรเครือข่ายที่ร่วมกันจัดกิจกรรม เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์แห่งความสำเร็จร่วมกัน ให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการทำผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ การแปรรูปข้าวเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้กลุ่มมีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำนุบ้านป่าใหม่เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนเกี่ยวกับการทำนา และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าวไรซ์เบอร์รี่เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ข้าวเกรียบ ข้าวไรซ์เบอร์รี่บรรจุถุง กาแฟข้าวไรซ์เบอร์รี่ เป็นต้น มีการให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจ นักเรียน นักศึกษาได้เข้ามาเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาให้ความรู้เพิ่มเติมแก่กลุ่มด้วย

3. การส่งเสริมด้านการตลาด พบว่า ทางกลุ่มมีการจัดส่งเสริมการตลาดมีการจัดตั้งเพจของกลุ่ม ชื่อเพจ รักจัง นาคอน : บ้านป่าใหม่ นครศรีธรรมราช เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของกลุ่ม รวมถึงผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม มีการเปิดเป็นคาเฟ่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเที่ยวชม บรรยากาศ ได้ถ่ายภาพ ได้ร่วมดื่มเครื่องดื่มที่ทำจากผลิตภัณฑ์ข้าวไรซ์เบอร์รี่ รวมถึงอาหารแปรรูปจากข้าวไรซ์เบอร์รี่ นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว และถ่ายรูปเช็คอิน เผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เป็นการประชาสัมพันธ์ให้ทางกลุ่ม

ภาพที่ 16 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านป่าใหม่

ภาพที่ 17 นักศึกษาเข้ามาเรียนรู้ในกลุ่มชาวบ้านป่าใหม่

ภาพที่ 18 การจัดโครงการฝึกอบรมอาชีพให้กับประชาชน

ภาพที่ 19 เพชรจักรัง นาคอน : บ้านป่าใหม่ นครศรีธรรมราช

ภาพที่ 20 จุดสำหรับให้นักท่องเที่ยวถ่ายรูป

ภาพที่ 21 การโพสต์ของนักท่องเที่ยวเมื่อมาเที่ยว

อภิปรายผล

สถานการณ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนาบ้านป่าใหม่ ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เราต้องไถนาก่อน ซึ่งการเตรียมก่อนการไถนานั้นจะมีอยู่ 3 ขั้นตอน คือ การไถตะ ไถแปร และคราด การไถตะ เป็นการเพื่อพลิกดินให้ดินชั้นล่างได้ขึ้นมาสัมผัสอากาศ และเป็นการทำลายวัชพืช การไถแปร เป็นการย่อยดินให้มีขนาดเล็กลง จากนั้นจึงทำการไถคราดเพื่อกำจัดวัชพืชออกจากนา ย่อยก้อนดินให้เล็กลง จึงเป็นเทือก หรือที่เรียกว่า การไถเทือก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสอดคล้องกับการศึกษาของ อุบลรัตน์ ชมเสียง ศึกษาเรื่อง ข้าวไรซ์เบอร์รี่ อินทรีย์ พบว่า วัตถุประสงค์หลักของการเตรียมดิน คือ ปรับสภาพที่เหมาะสมต่อการปลูก และการเจริญเติบโต ของข้าว ช่วยควบคุมวัชพืช โรค แมลง และศัตรูข้าว บางชนิด การเตรียมดินมาก หรือน้อยขึ้นอยู่กับ คุณสมบัติดิน และสภาพแวดล้อมในแปลงนาก่อนปลูกโดยการไถตะ ไถแปร คราด และทำเทือก (อุบลรัตน์ ชมเสียง, 2560) 2) การเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าว พบว่า เป็นเมล็ดพันธุ์ทางกลุ่ม จะเหลือเก็บไว้สำหรับทำพันธุ์โดยเฉพาะจากการทำนาในปีก่อนหน้า โดยเลือกเอาเฉพาะเมล็ดที่มีความสมบูรณ์ เมล็ดไม่ลีบ โดยเมื่อเตรียมไถนาไว้เรียบร้อยแล้ว จึงแช่เมล็ดพันธุ์ข้าว โดยจะแช่น้ำไว้หนึ่งคืนให้เมล็ดข้าวงอก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา สุภารัตน์ กาฬภักดี ศึกษาเรื่อง ขั้นตอนการทำนา พบว่า พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกควรมีคุณสมบัติ ด้านการเจริญเติบโตเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ปลูก และให้ผลผลิตได้ดีในสภาพดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ ด้านทานโรคแมลงที่สำคัญ และมีคุณภาพเมล็ดตรงกับความต้องการของผู้บริโภคข้าวอินทรีย์ 3) การปลูกข้าว พบว่า แบ่งเป็น 2 แบบ คือ แบบนาหว่าน และนาดำ นาหว่านก็จะใช้ข้าวที่แช่น้ำแล้วรวงอกนำไปหว่านลงไปนาที่ไถ และทำเทือกไว้แล้ว ส่วนแบบนาดำ คือ นำต้นกล้าข้าวที่หว่านไว้แล้วนั้น ถอนขึ้นแล้วนำไปดำลงในนาอีกครั้ง ให้เป็นแถว (สุภารัตน์ กาฬภักดี, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุภารัตน์ กาฬภักดี ศึกษาเรื่องขั้นตอนการทำนา พบว่า การปลูกข้าวแบบปักดำ จะเหมาะสมที่สุดกับการผลิตข้าวอินทรีย์ เพราะการเตรียมดิน ทำเทือก การรักษาระดับน้ำขังในนาจะช่วยควบคุมวัชพืชได้ 4) การดูแลรักษา พบว่า ต้องคอยบำรุงต้นข้าวด้วยปุ๋ยตามช่วงอายุของการเติบโต คอยดูแลน้ำไม่ขาดไม่ให้เกิน คอยดูแล และกำจัดแมลงศัตรูข้าว หมั่นดูแลวัชพืชไม่ให้ขึ้นมารบกวนการเติบโตของต้นข้าว (สุภารัตน์ กาฬภักดี, 2560) สอดคล้องกับการศึกษาของ ชัยวัฒน์ แพทย์กุล ศึกษาเรื่อง ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวสายพันธุ์ใหม่ ฤดูพืชเพื่อสุขภาพ พบว่า หลักการสำคัญของการป้องกันกำจัดโรคแมลง และศัตรูข้าวในการผลิตข้าวอินทรีย์ คือ ไม่ใช้สารสังเคราะห์ในการป้องกันกำจัดโรคแมลง และศัตรูข้าวทุกชนิด ใช้ข้าวพันธุ์ต้านทาน 5) การเก็บเกี่ยว พบว่า เมื่อถึงกำหนดเก็บเกี่ยว ข้าวจะออกรวงเต็มเมล็ด ถ้าเป็นข้าวทั่วไปจะสังเกตรวงข้าวจะเป็นสีเหลืองทอง แต่สำหรับข้าวไรซ์เบอร์รี่จะนับจากวันที่ปลูกประมาณ 120 - 130 วัน การเก็บเกี่ยวข้าวของกลุ่มจะแบ่งเป็น 2 แบบ คือ แบบใช้แรงงานคน และเครื่องจักร (ชัยวัฒน์ แพทย์กุล, 2557) พบว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ ประพาส วีระแพทย์ ศึกษาเรื่อง ข้าว พบว่า การเก็บเกี่ยว เมล็ดข้าวจะแก่พร้อมเก็บเกี่ยวได้ หลังจากออกดอกแล้วประมาณ 30 - 35 วัน ขาวนาในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางใช้เคียว สำหรับเกี่ยวข้าวที่ละลาย ๆ รวง ส่วนขาวนาในภาคใต้ใช้แกระ สำหรับเกี่ยวข้าวที่ละรวง 6) การแปรรูป พบว่า ข้าวไรซ์เบอร์รี่ที่เก็บเกี่ยวมาแล้ว จะนำมาตากให้แห้งแล้วจึงนำไปสี

ด้วยเครื่องสีข้าวขนาดเล็ก หรือใช้ครกสีข้าว เมื่อได้ข้าวมาแล้วจึงนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น กาแฟผสมข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวไรซ์เบอร์รี่บรรจุถุง และข้าวเกรียบไรซ์เบอร์รี่ ภายใต้ตราสินค้า “ชาวนายิ้ม” (ประพาส วีระแพทย์, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพัชรีย์ ตั้งตระกูล ศึกษาเรื่อง การแปรรูปข้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม พบว่า การแปรรูปข้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม จำเป็นต้องมีกลยุทธ์การสร้างนวัตกรรมข้าวเพื่อเพิ่มคุณค่าสร้างความแตกต่างเพิ่มความหลากหลายให้กับผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปของไทย การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวโดยใช้วัตถุดิบในรูปข้าวกล้อง ข้าวกล้องงอกข้าวขาว 7) ด้านการจัดจำหน่าย จะมีการจัดจำหน่ายภายในชุมชน และศูนย์เรียนรู้เพื่อการแสดงความรู้ความสามารถของคนในชุมชน มีการสาธิตกระบวนการทำข้าวไรซ์เบอร์รี่ให้กับนักท่องเที่ยวตามบูธสินค้าต่าง ๆ เกษตรกรจะเก็บไว้บริโภคเองในครัวเรือน ส่วนที่เหลือจะขายให้กับพ่อค้าคนกลาง โดยขายให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ขายโรงสีข้าว และพ่อค้าคนกลางรับซื้อในชุมชน (พัชรีย์ ตั้งตระกูล, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนัยนา ช่างทอง ศึกษาเรื่อง ข้าวไรซ์เบอร์รี่ จากสุขภาพดีสู่การมีรายได้เป็นกอบเป็นกำ พบว่า ถ้าแปรรูปขายปลีกดี ๆ รายได้ก็จะอีกเกือบเท่าตัว (นัยนา ช่างทอง, 2561)

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนุบ้านป่าใหม่ ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ทางกลุ่มมีปัญหาด้านเงินทุนบ้าง เนื่องจากการทำนาในแต่ละฤดูกาลจะต้องมีค่าใช้จ่ายในการไถนา ค่าปุ๋ยอินทรีย์ ค่าจ้างในการเก็บเกี่ยว ซึ่งเงินทุนที่ได้จากการขายข้าวในปีก่อนนั้นจะนำมาลงทุนในปีถัดไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกรวิทย์ ต้นศรี ศึกษาเรื่อง แรงงานกับการเปลี่ยนแปลงของภาคการเกษตรไทย พบว่า ปัญหาของชาวนา คือ ขาดแคลนทุนสำหรับทำนา ทั้งค่าพันธุ์ข้าวปลูก ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า เงินทุนสำรองที่จะใช้ในการซื้อน้ำมันสูบน้ำเพื่อทำนาในฤดูแล้ง และใช้ในชีวิตประจำวัน 2) ปัญหาสิ่งแวดล้อม พบว่า ในการทำนาประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดจากดินฟ้าอากาศ ทำให้เกิดน้ำท่วมหนักในช่วงหน้าฝน เนื่องจากพื้นที่ตรงนี้เป็นที่รับน้ำซึ่งน้ำจะไหลมารวมกันตรงนี้ สะสมจนท่วม และกว่าที่น้ำจะลด ก็จะทำให้ข้าวเสียหายได้ (กรวิทย์ ต้นศรี, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกรวิทย์ ต้นศรี ศึกษาเรื่อง แรงงานกับการเปลี่ยนแปลงของภาคการเกษตรไทย พบว่า ปัญหาอีกประการหนึ่งของชาวนา คือ อาชีพชาวนา และเกษตรกรทั้งหลายนี้ มีความเสี่ยงสูงจากความไม่แน่นอนของธรรมชาติ ดินฟ้า อากาศ บางปีน้ำมากไป น้ำท่วมก็ไม่ได้ผลผลิต แล้งไปไม่มีน้ำทำนา น้ำไม่พอผลผลิตก็ตกต่ำ 3) ปัญหาด้านการตลาด พบว่า กลุ่มผู้บริโภคริซเบอร์รี่ เป็นกลุ่มเฉพาะอาจเป็นเพียงกลุ่มเล็ก ๆ ทำให้ไม่สามารถขายตลาดได้มากนัก และจากการระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้ทางศูนย์การเรียนรู้ และร้านกาแฟต้องปิดลง ทางกลุ่มยังไม่มีกระแสส่งเสริมสื่อออนไลน์ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวทำให้เกิดข้อเสียเปรียบ (กรวิทย์ ต้นศรี, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรธีรา พุฒิมา และกัลยาลักษณ์ วิเศษทักษ์ ศึกษาเรื่อง การรับรู้ และปรับตัวของชาวนาในพื้นที่น้ำท่วมอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ชาวนาส่วนใหญ่มีความรู้ร้น้อย ไม่สามารถจำหน่ายข้าวสู่ผู้บริโภคโดยตรง จึงต้องนำข้าวไปขายให้กับโรงสี ที่รับซื้อ หรือพ่อค้าคนกลางเท่านั้น ทำให้ไม่มีทางเลือกทางการค้าที่ดีต่อตนเอง (ภัทรธีรา พุฒิมา และกัลยาลักษณ์ วิเศษทักษ์, 2557)

แนวทางส่งเสริมการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำนุบ้านป่าใหม่ ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำนุบ้านป่าใหม่เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้วยของชุมชนด้วย จึงควรมีเครือข่ายที่มีกิจกรรมในลักษณะเดียวกัน เพื่อที่จะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกัน มีการประสานงานหน่วยงานอื่น ๆ พบว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ สนธยา พลศรี ศึกษาเรื่อง เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน พบว่า เครือข่ายในงานพัฒนาชุมชน จึงหมายถึงการเชื่อมโยงประสานระหว่างบุคคล กลุ่มองค์กร หรือชุมชน เพื่อสร้างพลังร่วม และดำเนินกิจกรรมการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพแล้วขยายไปเชื่อมโยงกับบุคคล กลุ่มองค์กร และชุมชนอื่น ๆ ต่อไป ในลักษณะของการเป็นพันธมิตร หรือภาคีเพื่อความสำเร็จร่วมกัน 2) ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการไปศึกษาดูงานจากองค์กรเครือข่ายที่ร่วมกันจัดกิจกรรม เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์แห่งความสำเร็จร่วมกัน ให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการทำผลิตข้าว

ไรซ์เบอร์รี่ การแปรรูปข้าวเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้กลุ่มมีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น (สนธยา พลศรี, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพรทิพย์ อุดมสิน ศึกษาเรื่อง รูปแบบ และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการความรู้ในงานส่งเสริมการเกษตร พบว่า เวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการจัดประชุม หรือดำเนินกิจกรรมเป็นการจัดการประชุม หรือดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นกิจจะลักษณะ สม่่าเสมอ เพื่อเป็นเวทีให้บุคลากรในองค์กรมีโอกาสพบปะพูดคุยกัน สามารถกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้ 3) การส่งเสริมด้านการตลาด พบว่า ทางกลุ่มมีการจัดส่งเสริมการตลาดมีการจัดตั้งเพจของกลุ่ม ชื่อ เพจ รักจัง นาคอน : บ้านป่าไหม้ นครศรีธรรมราช เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของกลุ่ม รวมถึงผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม มีการเปิดเป็นคาเฟ่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเที่ยวชม บรรยากาศ ได้ถ่ายภาพ ได้ร่วมดื่มเครื่องดื่มที่ทำจากผลิตภัณฑ์ข้าวไรซ์เบอร์รี่ รวมถึงอาหารแปรรูปจากข้าวไรซ์เบอร์รี่ (พรทิพย์ อุดมสิน, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ประวิทย์ มณีจันทร์ ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการตลาด พบว่า การส่งเสริมการตลาดถือเป็นหน้าที่หนึ่งของการตลาดเพื่อการติดต่อสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมาย โดยข่าวสารอาจจะเป็นข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ราคา หรือคนกลางในช่องทางการจัดจำหน่ายก็ได้ (ประวิทย์ มณีจันทร์, 2547)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 22 แนวทางส่งเสริมการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่

จากภาพที่ 22 แสดงให้เห็นถึงแนวทางส่งเสริมการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ ที่ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน 1) การเตรียมดินสำหรับปลูกข้าว เราต้องไถนา ก่อน ซึ่งการเตรียมก่อนการทํานานั้นจะมีอยู่ 3 ขั้นตอน คือ การไถตะ ไถแปร และคราด การไถตะ เป็นการเพื่อกวนดินให้ดินชั้นล่างได้ขึ้นมาสัมผัสผิวดิน 2) การเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าว

พบว่า เป็นเมล็ดพันธุ์ทางกลุ่มจะเหลือเก็บไว้สำหรับทำพันธุ์โดยเฉพาะจากการทำนาในปีก่อนหน้า โดยเลือกเอาเฉพาะเมล็ดที่มีความสมบูรณ์ เมล็ดไม่ลีบ 3) การปลูกข้าว พบว่า แบ่งเป็น 2 แบบ คือ แบบนาหว่าน และนาดำ นาหว่านก็จะใช้ข้าวที่แช่น้ำแล้วรากงอกนำไปหว่านลงไปในนาที่ไถ และทำเทือกไว้แล้ว ส่วนแบบนาดำ คือ นำต้นกล้าข้าวที่หว่านไว้แล้วนั้น ถอนขึ้นแล้วนำไปดำลงในนาอีกครั้ง ให้เป็นแถว แต่จะทำนาหว่านเป็นหลัก 4) การดูแลรักษา พบว่า ต้องคอยบำรุงต้นข้าวด้วยปุ๋ยตามช่วงอายุของการเติบโต คอยดูแลน้ำไม่ขาดไม่ให้เป็น คอยดูแล และกำจัดแมลงศัตรูข้าว หมั่นดูแลวัชพืชไม่ให้ขึ้นมารบกวนการเติบโตของต้น 5) การเก็บเกี่ยว พบว่า เมื่อถึงกำหนดเก็บเกี่ยว ข้าวจะออกรวงเต็มเมล็ด ถ้าเป็นข้าวทั่วไปจะสังเกตรวงข้าวจะเป็นสีเหลืองทอง แต่สำหรับข้าวไรซ์เบอร์รี่จะนับจากวันที่ปลูกประมาณ 120 - 130 วัน การเก็บเกี่ยวข้าวของกลุ่มจะแบ่งเป็น 2 แบบ คือ แบบใช้แรงงานคน และเครื่องจักร การใช้แรงงานคนเก็บข้าวที่ละรวงด้วยกระ แล้วยัดมัดเป็นรวง และการใช้รถเกี่ยวข้าว เพื่อให้ทันต่อการเก็บเกี่ยวหากว่าฝนตก จะทำให้ข้าวเสียหายได้ จึงต้องใช้รถเกี่ยวข้าว

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย พบว่า 1) การผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนاب้านป่าใหม่ ประกอบด้วย 1.1) การเตรียมดินสำหรับปลูกข้าว 1.2) การเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าว 1.3) การปลูกข้าว แบ่งเป็น 2 แบบ 1.4) การดูแลรักษา ต้องคอยบำรุงต้นข้าวด้วยปุ๋ยตามช่วงอายุของการเติบโต 1.5) การเก็บเกี่ยว นับจากวันที่ปลูกประมาณ 120 - 130 วัน การเก็บเกี่ยวแบ่งเป็น 2 แบบ คือ แบบใช้แรงงานคน และเครื่องจักร 2) สภาพปัญหาการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนاب้านป่าใหม่ ประกอบด้วย 2.1) ปัญหาด้านเงินทุน 2.2) ปัญหาล้างแ่งลอม น้ำท่วมในช่วงหน้าฝน เนื่องจากเป็นที่รับน้ำ 2.3) ปัญหาด้านการตลาด กลุ่มผู้บริโภคเป็นเพียงกลุ่มเล็กๆ ทำให้ไม่สามารถขยายตลาดได้มากนัก และการระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้ทางศูนย์การเรียนรู้ และร้านกาแฟที่เปิดบริการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมต้องปิดลง 3) แนวทางส่งเสริมการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนاب้านป่าใหม่ ประกอบด้วย 3.1) การส่งเสริมเครือข่ายองค์กรชุมชน 3.2) ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3.3) การส่งเสริมด้านการตลาด มีการจัดตั้งเพจของกลุ่ม ชื่อ เพจ รักจัง นาคอน : บ้านป่าใหม่ นครศรีธรรมราช เพื่อประชาสัมพันธ์ มีการเปิดเป็นคาเฟ่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเที่ยวชม ข้อเสนอแนะต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำนاب้านป่าใหม่ 1) ให้ความรู้แก่กลุ่มในการทำผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ ในด้านการขาย และการตลาด 2) ให้มีการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ในการแปรรูปข้าวไรซ์เบอร์รี่ 3) ควรส่งเสริมด้านวิธีการ และเทคนิคในการแปรรูปข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้อเสนอแนะต่อชุมชน 1) มีการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ในการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ 2) มีการให้ความรู้จากทางกลุ่มในการผลิตข้าวไรซ์เบอร์รี่ 3) ควรจะมีการรณรงค์ให้เห็นถึงความสำคัญ และประโยชน์ของข้าวไรซ์เบอร์รี่ 4) การทำให้เห็นคุณค่าในการบริโภค และร่วมกันทำเป็นอาชีพการทำนาข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐ 1) ภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องยังเข้าไม่ถึงความช่วยเหลือที่ชาวนาต้องการ เช่น เกษตรอำเภอ เกษตรประจำตำบล เทศบาล ภาครัฐ ผู้นำชุมชน ควรส่งเสริมความรู้ให้กับชาวนาให้มีความรู้มากขึ้น และควรให้มีการสนับสนุนเงินทุนให้แก่ผู้ที่ทำนาเพื่อที่จะได้พัฒนา และอนุรักษ์ไว้ 2) ภาครัฐต้องให้การสนับสนุนภาคเกษตรกรรมให้มากขึ้น และจริงจังก่อตั้งยังต้องมีการปลูกฝังอาชีพการปลูกข้าว สนับสนุนแหล่งเงินทุนแก่เกษตรกร และควรจัดให้ปราชญ์ชาวบ้าน พัฒนาการ เกษตรตำบล จัดการอบรมให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับขั้นตอนการปลูกข้าวไรซ์เบอร์รี่หรือความสำคัญของชาวนา และควรปลูกจิตสำนึก หรือให้มีการอนุรักษ์อาชีพทำนาไว้กับชุมชน 3) เทศบาลเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรม ให้ความรู้แก่กลุ่ม โดยการจัดการอบรมเกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าวไรซ์เบอร์รี่ ส่งเสริมสนับสนุนกลุ่ม โดยการจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ในการผลิตแก่กลุ่ม รวมถึงจัดหาแหล่งจำหน่ายแก่กลุ่มด้วย 4) เทศบาลควรจัดงบประมาณสนับสนุนให้แก่กลุ่ม เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยว หลังจากประสบปัญหาโควิด 19 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาเรื่อง แนวทางส่งเสริมการแปรรูปข้าวไรซ์เบอร์รี่ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำนاب้านป่าใหม่ ตำบลท่าจั่ว

อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) ควบคู่การศึกษาเรื่อง การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ข้าวไรซ์เบอร์รี่ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำนาบ้านป่าใหม่ ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 3) ควบคู่การศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวไรซ์เบอร์รี่ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำนาบ้านป่าใหม่ ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

- กรวิทย์ ตันศรี. (2557). รายงานกับการเปลี่ยนแปลงของภาคการเกษตรไทย. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2564 จาก http://www.bot.or.th/Thai/EconomicConditions/Thai/Northeast/Research/Doc_Lib_Research/04-Labor%20with%20Agri%20Changing.pdf
- ชัยวัฒน์ แพทย์กุล. (2557). ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวสายพันธุ์ใหม่ ัญพืชเพื่อสุขภาพ. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2564 จาก <https://health.kapook.com/view99263.html>
- นัยนา ช่างทอง. (2561). ข้าวไรซ์เบอร์รี่ จากสุขภาพสู่การมีรายได้เป็นกอบเป็นกำ. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2564 จาก <https://www.rakbankerd.com/agriculture/millionaire-view.php?id=94>
- ประพาส วีระแพทย์. (2553). “ข้าว” ในสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฉบับเสริมการเรียนรู้ เล่มที่ 16 โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ. กรุงเทพมหานคร: โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน.
- ประวิทย์ มณีจันทร์. (2547). การส่งเสริมการตลาด เอกสารชุดวิชาการสอนวิชาการส่งเสริม การตลาด. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรทิพย์ อุดมสิน. (2554). รูปแบบ และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการความรู้ในงานส่งเสริมการเกษตรหน่วยที่ 2 ใน การจัดการความรู้ในงานส่งเสริมการเกษตร. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พัชรี ตั้งตระกูล. (2555). การแปรรูปข้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
- ภัทรธีรา พุฒิมา และกัลยาลักษณ์ วิเศษทักษ์. (2557). “การรับรู้ และปรับตัวของชาวนาในพื้นที่น้ำท่วมอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก”. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258 ง หน้า 1 (1 พฤศจิกายน 2565).
- สนธยา พลศรี. (2550). เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.
- สุภารัตน์ กาฬภักดี. (2560). “ขั้นตอนการทำนา”. เรียกใช้เมื่อ 17 มีนาคม 2564 จาก <https://www.laplastic.biz/how-to-grow-rice.html>
- อุบลรัตน์ ชมเสียง. (2560). ข้าวไรซ์เบอร์รี่ อินทรีย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานบริหาร และพัฒนาองค์ความรู้.
- เอนก พนาภิชน. (2560). โครงการปลูกข้าวเพื่อสุขภาพโดยอินทัช. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2564 จาก <https://www.prachachat.net/csr-hr/news-41009>